

M A G Y A R M E R K U R

1789-dik ezftendőben.

A' Róm. Tsászf. és Apost. Kir. Fels. különös engedelmével.

Szerdan Bódog-Ajzszony-Havának 21-dik Napján.

Hadi 's egyéb jeles történetek.

Soha a' Magyar. Merkúrnak Írója nagyobb örömmel nem közli a' híreket az É. Olvasóival, a' ferény Merkúr - is vígabb kedvel nem indul útnak; mint mikor az érdemes Magyar Hazafiaknak dicső tselekedetjeket és szép hírek 's neveiket beszéllheti N. Nemzetjének. Mindenek felett leg-kedvesebben fogja venni az Író azokat a' tudósításokat, a' mellyek a' jeles Hazafiaknak szép és emlékezetre méltó tselekedetjetei hírvül adják. — Mind ő Felsége, mind pedig Vurmzer Regementnek jeles Vezére levelében bizonyította vólt az ő tetszését Buday Hadnagy Úrnak rend-kívül való vitézségén. Mennyire érdemlette ama szép dítséretet, mellyet Vurmzer Generál tulajdonított ezen fiatal Vitéznek; e' következő tudósításból ki-tetszik: „ Nem tsak az első vitézi tse-

F

le-

lekedetemért, melyet Oktob. 3-án 93 ellenséges Törökkel szerentséfsen meg-viaskodván, és az Agátlovárúl le-vetvén meg-öltem; hanem más okra nézve, hogy meg-jutalmaztafsam, éppen nem ketlem. Ő Fel-sége parantsolatjábúl a' híres Boddán nevezetű Török Kapitány és Spion (kém) ellen ki küldettetem, hogy elevenen el-fogjam. Ez a' Spion az a' ki-mondhatatlan nagy károkat szerzett a' Bánátiaknak. Hálá légyen az Istennek! négy napi 's éjjeli futásom és lótásom után, a midőn ő Pántsóvárul 6 kemény Törökkel Mirkovátzy falunak útját vette volna, egyfersmind katonáimmal az erdőbül ki-bukkanván, 4 Törökkel együtt elevenen meg-fogtam, kettőt az ő segítő társai-közül legényeim le-vágdostak. Balvanisczén Decemb. 28-án 1788. — Buday Ignátz, N. Vurmzer Regimentének egyik Fel-Hadnagya. „

Wájnert Kapitánytól a' Konstantzinápolyi fogságból írott levél, melyet a' hírlelő levelek tökéletes summában elő-adták, így szól: Konstantzinápolyban a' rabok házában Septemb. 15-én 1788. A' nemzeti Regiment-kommandónak ez által jelenteni kívántam, hogy az alól-írt, a' Zászló-tartó Ontzeltel és 136 legényekkel együtt a' strá'sa-mesteren alól, fok fanyarúságok után (mellyeket le-írni hofzfas volna) Septemb. 12-én itten Konstantzinápolyban el-érkezett. A' mi el-fogattatásunknak környül-állásai a' N. Regiment-Kommandója előtt annyiba tudva léfzen, hogy a' Regiment a' Cserna mellett lévő úton hátrálni kényszerítettett, a' hol egyfersmind egynéhány puska-portalyigák maradtak, és a' Dragonyofok diviziója azon által-menni akart, melly okbúl mi azon el nem mehetünk, és én alól-írt az Óberítkompaniával a' hegyről le-mentem és egyfersmind a' fikről jövő ellenség hátulról meg-támadott engemet, a' hol azon igyekeztem, hogy

hogy a' katonaságot rendbe szedhessem, hogy leg-alább ezen az úton szabadon el-mehessek, annyiba jól ment a dolog, hogy az ellenséget egynehány minutáig tartóztattam, de minekutánna az ellenség a' magas helyeket el-foglalta volna, és a' vízen által-is szünet nélkül tüzellett mi reánk, és a' Regiment többnyire a' magótságokon hátrált és a' szoros utat el-hagyta, mi el-válofztattunk és azonnal körül-vett minket az ellenség. Minnyájan egyenként védelmezték magokat a' köfziklanal a' víz mellett, míg végtére 2 óra múlva az erősebb ellenség szüntelen lövöldözvén meg-győze bennünket és rabságra vive, minekutánna fókán meg-febesítettének és el-estének volna. A' holtak között a' zászló-tartó Fridrik mellettem le-vágattatott, én ugyan akkor egy tsapást éreztem a' fejemen, melly tsak a' kalapomat, és igen kevefsé a' fejemet érte, mivel el-távoztattam az ütést. De egyfzersmind más felől oldalba lövettetem egy ugy nevezett zagonnyal, melly által két oldal-tsonjtajaim bé-törtetettek, és én erő nélkül a' Cserna vizébe estem, a' honnan a' Törökök fél holtan húztak - ki engemet és azonnal el-is vittének.

Nem meszfe attól, minekutánna egy kevefsé meg-pihentem volna, hatra kötek kezeimet, 'Supanek-re vivének, a' hol le-vetkeztetének és mindenemtől meg-fosztának, ugy hogy már azt véltem, hogy meg-kell fagynom, midőn estvére egy Török De-Vinzhez tartozandó közönséges sátort adott, a' mellybe takaróztottam magamat éjtszakára. A' második napon a' Basa elejbe viteték, a' ki meg-parantsolta, hogy ruháimat vízfsza adnák és a' seb-gyógyító által bé-köttesenek, mivel az egész fejem véres vala; de se be-nem kötének, se ruháimból az ingnél egyebet vízfsza-nem adának. Egy Török vízzel mosá-meg fejemet, annak-utánna a' Kontumatziába vitetteték a' többi rabokhoz,

a' hol bámulásomra a' Zászló tartót Ontzeltet, 350 katonákkal az egész seregből találtam; a' szobában valának 2 nagy rakás fejek, a' mellyeknek a' Törökök el-vágták vólt füleiket és magokkal el-vivek. Egy óra múlva a' Török táborba viteténk, melly a' Duna mellett a' Csernáig el-terjedett, itten szekerek hozattattának és 3 napi utazás után Viddinbe érkezénk, az úton fokban az ő nehéz sebekben meg-hóltanak, a' kik csak nem mezételenen valának, és vizen és kevés zvi-bakon kívül egyebet nem kaptanak. Viddinben minnyajoknak sebek bé-köttetnek és a' köz-embereknek naponként kenyérral és sajttal együtt 4 paralog adattának. Én és Ontzelt Zászló-tartó a' Jantsárok Agájának szobájába a' Jantsárokhoz adattattam; és mivel mind a' ketten nyomorultak és sebefedtek valánk, a' várnak Kommendánfa két kék posztós köpönyeget küldé és 20 piastert nekem, 15 piastert pedig Ontzelt Úrnak. Minekútánna ottan a' táborban egynéhány napokig fel-salá-vitettünk, 8 hajókon Nikopolisig hajóztunk, a' hol Solderer Kapitannyal és 24 sebefedtekkal Bresánvillj Regimentjéből, és Erdődy Húszar Regimentjeféli Kösy Hadnagygyal öszve találkozánk. Nikopolisból Adriánopolyon keresztül Konstantinápolyig szekereken vitettünk, a' hol Septemb. 12-én gyalog az egész városon végig a' Szultannak Szereljén által nagy pompával kísértettünk, 10 ágyuk, 7 puska-por talyigák, 2 zászlók, 18 dobok előre vitettek, az ágyuk tsupa deszek által a' Császári istállóbol, vonatattanak; minden hajókról és várokról dörögtenek az ágyuk, a' Török Császárnak udvari népe egész gálában vala, a' lovak bé-terítve valának arany és ezüst terítkekkel, a' köz-nep és kiváltképpen az aszszonyok örömeft minden embertelenséget el-követtek volna rajtunk, de a' Dívannak Nagyjai 800 Jantsárok óltalmazása alatt ki-

sér-

sértettek bennünket , mert másként kö- esővel fogattat-
 tunk volna. Midőn a' Császár előtt el-mentünk volna, ha-
 jókra ültetteténk , és Galatába a' rab-házba vitettetünk
 a' melly az Árzenalban, vagy fegyver-házban vagyon.
 Itten találánk sok Orosz és Ostriai Tiszteket és az
 Erdelyi Székely Regementekből. A' tisztek és a' köz-
 katonák vasra verve voltak, melly egy karikából és
 egy darab lántzbul a' lábón áll. Naponként minden
 különböztetés nélkül a' Törökök 2 kenyeret és vizet
 adnak, sokszor a' vizet-is pénzért; a' köz- legények-
 nek különbefe dolog adattatik, sokszor ketten is öfz-
 ve bekoztatnak, a' mint a' Gardián Basának eszébe
 jut, tsak hogy ajándékokat kaphasson. A' mi Uralko-
 dónknak kegyelmes gondviselese nagyon enyhíti sor-
 sunkat, mivel, vélhetőképpen a' Frantzia követnek
 rendelésére a' Bradeis pénz-váltótól mindjárt a' mi el-
 jövetelünk után a' szükséges ruha és ágyi nyoszolya
 szereztetett nekünk. Mindegyik tisztt minden váloga-
 tas nélkül hónaponként 20 piaftert (egy piafter a' mi
 pénzünk szerént 1 forintot és 8 krajtzárokat ér.) kap az
 élődésre; mindenik köz-ember bé-takarodzót és 6 paralt
 naponként. A' helyünk igen szűk, mivel 19 tisztek az
 Oroszokkal együtt 2 kitsiny szobákban aludni kente-
 lenítettünk, hogy a' köz-emberekkel ne feküdjünk; a-
 zért minden meg-betegszik, még a' dög-halál-is el-kez-
 dett egyszer pusztítani, de szerentsénkre megint meg-
 szűnt. A' mi engemet illet, már meg-épültem, de eb-
 ben a' nyomoruságban tökéletes egétségem helyre nem
 állhatott; Ontzelt Zászlótartónak sebe a' lábán bé-gyó-
 gyult már, de veszedelmes hideg- lelésbe esett, a'
 mellyből lassanként meg-szabadúlni fog.

(alól jegyzett)

Wájnert Kapitány, Rájfszki Regementjéből.

A'

A' mi kegyelmes Császárunknak szívbéli jósa a' Török ratokra is el - terjed; mert ő Felsege parancsolatjából egyik se szenvedjen semmi fogyatkozásból lehet a' mi tiszteink és a' 800 katonák, a' kik a' hadi foglyok Konstantzinápolyban vagynak, minemzeti törvény ellen minden méltatlanságot szenvednek; ugy hogy minden nélkül szükölködnének, ha oda való idegen követek nem viselnének gondot rajtuk. A' mint pedig beszéllik, és a' fellyebb írtakból vélből ki-tetzik, ő Felsege 12000 forintokat reá ottan tartásokra, és hogy ez a' pénz annál bizonyosabban a' szerentsétleneknek kezekhez jusson, egyenesen a' Török Császárhoz folyamodott. A' Török Császár minden tudósítások szerint magára nézve irgalmas ember ugyan; de féltő hogy, Oszakovnak el-vezetve Konstantzinápolyban el-híresedvén, az oda való nép se!-ne ingereltesék és zenebonát ne indítson, a' mi szegény rabjainkal irgalmatlanul ne bánják.

Szebenből Jún. 5. Az Erdélyi határ - széle mindenütt tsendefség vagyon. Mavrojeni Hertzeg ő feregeit Bukurestbe szállította, a' hol a' mint beszéllik 20000 megyen azoknak száma.

A' határokon tsak a' nevezetesebb helységekben úgy mint Árgysban, Kimpelungán, Vás-lujon vagy még tsekély őrizetek. Az utolsó helyen az ellenséges feregek földből építettek kunyhókat, a' mellyekben lakálnak a' kemény hideg miatt. — Nov. 12 én szerencsésen véghez ment Rimniki történetnek fogantatása volt, hogy 300 ellenséges Árnótok mi hozzánk a' jöttek, és a' Vörös Toronyi pafusnál lévő szabad katonáknak számát 600 - ig szaporították. Rimnik a' pusztán vagyon; mert a' fővebb lakosok az ő vagyaságokkal ide által-költözköttek, és a' Vörös Torony fekvő faluban, Boitzában tartózkodnak.

Jásziból Decemb. 6-án. Decemb. 3-án végtére a' mi ohajtásunk, az Orofz Vezért Romanzov Grófot itten látni, bé-telleyesítettet. Az egész Nemesség, többnyire ló-háton, a' Vezérnek eleibé el-ment, és Nikoretznél közöntötte. A' Bojérok rendel előre lo-vagoltak, utánnok következtenek 6 fő-tisztek, azután a' Fő Vezér az ő Adjutansival Hertzeg Grigori Sze-monovits Volkhonzkival és André Jakovlits Livani-dowal. Óldalast és a' kotsi utánn Tisztek mentenek, és leg-hátul 1 Svadron Vafafok. A' külső városhoz érkezvén, 42 ágyúkat süttettek-el. A' Fő Vezér Vor-nik Rosznóvársz házába szállott, és két fel l forba áll-ván a' Papok, ő közöttök el-ment a' közel lévő Metro-polita templomba, mellyet a' Metropolita ajánlott a' haszon-vételre. Itten a' Gróf az Oláh Vajdáknak szo-kott ülésébe ült; annakutánna a' Husi Püspök, kü-lömbféle Árkhimandriták, Igumenek és a' többi Papi-Rend öröm-énekeket énekeltek és az Isteni szolgálatot nagy tzeremoniával véghez vitték. Ez utánn az ágyúk még egyszer szállának, és az öröm-innepe drága ebéd-del végeztetett, a' mellynél a' Bojérok és a' neveze-tesebb tisztek ültek. A' Vezérnek be érkezése utánn a' sátorok mind le-hányattak; a' gyalogság 3 napok alatt egy más utánn bé-tért Jászzyba, és mivel tsak 5000 emberbül állott, könnyen el-fért, mert Jászynak-is szinte annyi háza vagyon. A' tisztek a' klastromok-ba szállottak és a' lovaság a' körül lévő falukba, a' mellyek szénával bővölködnek, téli szálláful le-tele-pedett.

Egy érdemes levelezőm N. Váradról ezt írja Jan. 16: „A' Karátsfony havának végén és Januariusnak elején ezen a' részén vólt tartós kemény hideg, és gyakori havazás után ezen holnapnak tizedikén, lágy és esős idő kezdett lenni. 12dikén már este felé azt-is lehetett észre venni, hogy a' N. Várad és Vá-rad-Olafzi között végig fojo Sebes Körös zajjani akar, és ehéz képeest megis tétettettek mindgyárt kivált a' két hidakra nézve a' szűkféges rendelések, annyival inkább, minthogy a' jég meg indulásának veszedelmét éjtzakára lehetett várni. Maga az itten lévő Fő Ispány és Királyi Commissarius Úr Gróf Haller ő Extzellentziá-ja-is, azon éjtzaka két ízben mind a' két hidakat meg-néz-

nézte, és az ottan lévő vigvázókat, a' hidnak falgalmatos óltalmazására serkentette. Ezen éjtzaka falmi veszedelem nem-is következett: hanem 13dik. előtt 11 óra tájban a' mint a' jégnek nagyobb erő érkezett, az edgyik hidnak, a' mellyet az erő elérte edgy része le-szakadott, 14dikén pedig del 11 óra tájban némely vak merő emberek kélőnek tavan a' más hidra kerülni, ezen le-omlott, edgy vakgel a' vízbe merült, más véggel pedig még fennálló hid-darabokon szzerentfáltették által menetelekölly szomorú ki menetellel, hogy a' hid darabjai a' tokok le-merülvén, négyen, a' jegek közé ala-est. Eppen ezen történetkor, ismét oda érkezett fennálló Melt. Gróf Haller ő Excellentiája, és a' le-estők kettejét életben ki-fogatta, a' más kettő pedig vakmerőségét élete vesztésével meg-lakolta. Már nem senkit azon hidra nem botfatanak."

Tóth ország. A' két helységek Török - Bród Kobas, mellyek még a' múlt nyáron a' Törököktől hagyattak, az őszszel a' mieinktől fel-gyújtatnak. Gradiskánál minden tsendességben vagyon, de mi a' Száva be-fagyott, vigvázaton kell lenni katonáknak; mert a' Törökök könnyen által üthetnek puskásnak okáért. Mind szüntelen dólgoznak részük a' fántz-kosarakon és Spanyol sorompókon. A' hó ménytelen nagy, és némelly strá'sainkat bé borította, de más részént akadályoztatja a' Törököket azo hogy valamihez fogjanak. Innen 's túl vagynak hamiak; tsak nem régen 5 izmos legények Po'sega vármegyében el-fogattak, mivel sok erőszakot követnek-el; az egyik a' strá'sának ellent-állott, és egy kezében a' pütolly, a' balta a' másikban és egy hosszú Törökkés a' szájában, így neki ment az örző kánának, de kézbe lövettetvén, kötve vitettetett a' kkratzi tömlötzbe.

Budán lévő pattantyús sereg azt a' parantsolavette, hogy mentül elébb minden hadi eszköz nélkül Béts felé induljon, de nem más végből, hanem hogy a' laboratoriumban a' golyóbis és puskaport mért szzerént el-öszfiza, és tölteket készítsen bel-le.

P E S T E N N,

Nyomtattatott Patzkó Ferentz' betűivel.